

A területen kívüli állampolgárság magyarországi gyakorlata

Diskurzusok és értelmezések diaszpórában és kisebbségi közösségben

Az értekezés a területen kívüli állampolgárság identitáskonstrukciókra és hovatarozástudatra gyakorolt hatásait vizsgálja a 2010-ben módosított magyar állampolgársági törvény elfogadása után, a szlovákiai magyar kisebbségi, és a nyugat-kanadai magyar diaszpóra közösség tagjai körében végzett empirikus kutatás eredményein keresztül. A dolgozat célja a területen kívüli állampolgárság jelenségének vizsgálata mikro- és makroszinten. Mikroszinten a kutatás azt tárja fel, hogy a választott közösségek tagjai hogyan viszonyulnak a számukra elérhetővé vált területen kívüli magyar állampolgárság, valamint a magyarországi szavazati jog kiterjesztéséhez. Az értekezés célja annak megértése, hogy a többes állampolgárság, mint egynél több politikai közösségben való tagság, hogyan jelenik meg a vizsgálatban részt vevők identitás-konstrukcióiban és a mindennapjaikban. A mindennapi társas és egyéni élményeket és értelmezéseket vizsgálva a dolgozat arra keresi a választ, hogy miért (vagy miért nem) veszik fel a magyar állampolgárságot, és hogy értelmezik a többes kötődést. Milyen identitás társul (ha társul egyáltalán) a szabad döntés alapján (tehát nem születéssel), egyszerűsített honosítás útján kérvényezhető magyar állampolgársághoz úgy, hogy az egyén nem él, vagy adott esetben sosem járt Magyarországon. A kutatás során azt is vizsgáltuk, kialakul-e közösségi tudat a magyar állampolgárság egyszerűsített honosítással történő felvételével azok között, akik élnek ezzel a lehetőséggel a diaszpórában vagy kisebbségi közösségben. A dolgozat makroszinten arra keresi a választ, hogy a 21. századi Európai Unióban hogyan alakul át az állampolgárság fogalma, valamint az állam és az általa kormányzott állampolgárok közötti viszony.

A kettős állampolgárságról szóló szakirodalom rendkívül gazdag, ugyanakkor a kérdést elsősorban migrációs összefüggésekben, illetve a multikulturalizmus szempontjából vizsgálták. A határon túli és diaszpóra közösségek és Magyarország viszonya, a magyar nemzetpolitika/határon túli politika/diaszpóra-kapcsolatok történelmi, társadalmi, jogi összefüggései szintén átfogóan kutatott kérdések, ugyanakkor az állampolgársági törvény 2010 utáni hatásait kevesen vizsgálták, illetve ezen vizsgálatok is inkább elméleti összefüggésekben, első sorban az állam „szempontjából”, valamint nemzetpolitikai összefüggésekben elemzik a kérdést. A területen kívüli állampolgárságra vonatkozó vizsgálatok esetében kevés olyan kutatás van, mely maga az állampolgár megközelítéséből foglalkozik a jelenséggel és a térség anyaállami politikáit (beleértve az anyaállam által kínált állampolgárság-politikákat) alulról felfelé, mindennapi összefüggésekben, az egyén szintjén vizsgálná. A dolgozat az állampolgárság diskurzusok ezen részét kívánja gazdagítani, olyan módszertan alkalmazásával, mely korábban nem igazán volt jellemző az állampolgárság-kutatásokban.